

Vlada Republike Hrvatske

**Pregovaračko stajalište Republike Hrvatske za Međuvladinu konferenciju o
pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji
za poglavlje 10. "Informacijsko društvo i mediji"**

Zagreb, 9. ožujka 2007.

MEĐUVLADINA KONFERENCIJA O PRISTUPANJU REPUBLIKE HRVATSKE EUROPSKOJ UNIJI

PREGOVARAČKO STAJALIŠTE REPUBLIKE HRVATSKE

POGLAVLJE 10 – INFORMACIJSKO DRUŠTVO I MEDIJI

I. SAŽETAK PREGOVARAČKOG STAJALIŠTA

Republika Hrvatska prihvaća pravnu stečevinu Europske unije (EU) obuhvaćenu poglavljem 10. "Informacijsko društvo i mediji" kakva je na snazi 1. siječnja 2007. godine te je spremna ostvariti njenu punu provedbu do pristupanja EU. Za potrebe priprema za članstvo, Hrvatska u ovoj fazi smatra 2009. godinu ciljnom godinom svog pristupanja EU.

Hrvatska ne traži trajna izuzeća niti prijelazna razdoblja za provedbu pravne stečevine obuhvaćene ovim poglavljem.

II. ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

II.a. Elektroničke komunikacije

Zakonodavni okvir

Temeljni propis kojim se uređuje područje telekomunikacija u Republici Hrvatskoj je Zakon o telekomunikacijama (NN 122/03, 158/03, 60/04 i 70/05). Razvoj telekomunikacijskog sektora u Hrvatskoj zasniva se na dokumentima Informacijska i komunikacijska tehnologija – Hrvatska u 21. stoljeću (NN 109/02), te Strategija razvoja širokopojasnog pristupa internetu u Republici Hrvatskoj do 2008. godine i Akcijski plan provedbe Strategije razvoja širokopojasnog pristupa internetu u Republici Hrvatskoj za 2007. godinu. Suradnja s EU na području elektroničkih komunikacija temelji se na članku 98. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Slijedom Ugovora o usklađenju Ugovora o koncesiji s važećim Zakonom o telekomunikacijama iz veljače 2007. godine, prestala su sva isključiva prava društva HT – Hrvatske telekomunikacije d.d. za obavljanje telekomunikacijskih usluga i djelatnosti u javnim telekomunikacijama. Niti jednim drugim pravnim instrumentom ne jamče se isključiva prava HT – Hrvatske telekomunikacije d.d., niti se na bilo koji drugi način ograničava ulazak na tržište ostalim operatorima.

Postojeći pravni okvir Republike Hrvatske u području telekomunikacija i elektroničkih komunikacija već obuhvaća dio odredbi regulatornog okvira EU iz 2002. te ne sadržava pravne zapreke daljnjem razvoju tržišta telekomunikacijskih usluga i poticanju tržišnog natjecanja.

Administrativna sposobnost

Upravni i drugi stručni poslovi u području telekomunikacija (elektroničkih komunikacija) u djelokrugu su Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka (MMTPR), nadležnog središnjeg tijela državne uprave, koje te poslove obavlja u okviru Uprave telekomunikacija i pošte. Nacionalno regulatorno tijelo nadležno za obavljanje regulatornih i drugih poslova u telekomunikacijama (elektroničkim komunikacijama) je Hrvatska agencija za telekomunikacije (HAT). Financijska neovisnost te samostalnost i transparentnost rada HAT-a osigurani su Zakonom o telekomunikacijama. Jačanje administrativnih sposobnosti HAT-a provodi se i kroz CARDS 2004 projekt "Jačanje kapaciteta Hrvatske agencije za telekomunikacije", čiji su korisnici također i MMTPR i Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN). Suradnja HAT-a i AZTN-a ojačana je zadnjim izmjenama i dopunama Zakona o telekomunikacijama iz svibnja 2005. godine i Sporazumom o suradnji na području zaštite tržišnog natjecanja na tržištu telekomunikacijskih usluga, sklopljenim u srpnju 2006. godine. U skladu sa Zakonom o telekomunikacijama pri HAT-u je osnovano Vijeće korisnika telekomunikacijskih usluga, kao savjetodavno tijelo koje posreduje u rješavanju sporova između davatelja i korisnika usluga.

Predstavnici HAT-a i MMTPR-a sudjeluju u radu Međunarodne telekomunikacijske unije (ITU), Europske konferencije poštanskih i telekomunikacijskih uprava (CEPT), Europskom udruženju regulatora (ERG) te, u statusu promatrača, unutar Komunikacijskog odbora EK (CoCOM).

II.b. Informacijsko društvo

Zakonodavni okvir

Temeljni akt kojim se uređuje i razvija sustav elektroničkog poslovanja u Hrvatskoj je Zakon o elektroničkom potpisu (NN 10/02), dok Zakon o elektroničkoj trgovini (NN 173/03) uređuje pružanje usluga informacijskog društva. Direktiva 98/84/EZ o pravnoj zaštiti usluga na temelju, ili koje se sastoje od, uvjetovanog pristupa provedena je u dijelu koji se odnosi na radio i televizijsku djelatnost u člancima 41.- 43. i člankom 71. stavkom 1. točkom 3. Zakona o elektroničkim medijima (NN 102/03), kao i Zakonom o telekomunikacijama i Pravilnikom o uvjetima stavljanja na tržište, stavljanja u pogon i uporabu radijske i telekomunikacijske terminalne opreme. Razvoj informacijskog društva u Hrvatskoj temelji se na okvirnom strateškom Programu e-Hrvatska 2007 i godišnjim Operativnim planovima provedbe te sektorskim dokumentima Strategija Programa HITRO.hr (One stop shop), Nacionalni program informacijske sigurnosti u Republici Hrvatskoj, Strategija razvoja širokopojasnog pristupa Internetu do 2008. godine, Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe i Odrednice razvitka i uporabe računalnih programa s otvorenim kodom u tijelima državne uprave - Politika otvorenog programskog koda. Suradnja s EU na području informacijskog društva temelji se na članku 99. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Zakonodavni okvir i politika Republike Hrvatske na području informacijskog društva u velikom su dijelu usklađeni s *acquis-em* te Hrvatska sudjeluje u aktivnostima Zajednice na ovom području.

Hrvatski predstavnici sudjeluju u radu eGovernment, eInclusion i eProcurement podgrupa za provođenje i2010 inicijative EU, te Odbora za ICT komponentu (ICT Policy Support

Programme) novog Okvirnog programa za konkurentnost i inovaciju (Competitiveness and Innovation Framework Programme-CIP).

Hrvatska je 26. listopada 2006. godine potpisala Memorandum o suglasnosti s Europskom zajednicom o sudjelovanju Republike Hrvatske u Programu Zajednice o interoperabilnom pružanju europskih prekograničnih elektroničkih usluga javne vlasti javnim upravama, poduzetnicima i građanima (IDABC) u razdoblju od 2006. do 2009. godine. Memorandum o suglasnosti potvrđen je 2. veljače 2007. godine u Hrvatskom saboru.

Administrativna sposobnost

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (Odjel za unaprjeđenje trgovine, tržišta i elektroničku trgovinu) nadležno je za provedbu Zakona o elektroničkom potpisu i Zakona o elektroničkoj trgovini. Središnji državni ured za e-Hrvatsku nadležan je za koordinaciju i provedbu Programa e-Hrvatska 2007 kojim se implementira i2010 inicijativa EU u Republici Hrvatskoj. Nacionalno vijeće za informacijsko društvo razmatra, utvrđuje i promiče sva bitna pitanja razvitka informacijskog društva, osobito prioritetne mjere i razvojne ciljeve.

II.c. Audiovizualna politika

Zakonodavni okvir

Područje audiovizualne politike koje se odnosi na medije uređeno je Zakonom o medijima (NN 59/04), Zakonom o elektroničkim medijima (NN 122/03), Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji (NN 25/03), Zakonom o potvrđivanju Europske konvencije o prekograničnoj televiziji i Protokola o izmjenama Europske konvencije o prekograničnoj televiziji (NN-MU 11/01) i Zakonom o Hrvatskoj izvještajnoj novinskoj agenciji (NN 96/01). Područje koje se odnosi na zaštitu filmske baštine uređeno je Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima (NN 105/97 i 64/00). Suradnja s EU na audiovizualnom području temelji se na članku 97. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Zakonodavstvo Republike Hrvatske na području audiovizualne politike i medija u velikom je dijelu usklađeno s *acquis-em*. Ono osigurava slobodu medija i ostala temeljna prava u skladu s Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, uređuje dostupnost javnim informacijama i zaštitu izvora informacija, jamči neovisnost pripadnih regulatornih i upravljačkih tijela, te propisuje mjere zaštite i poticanja pluralizma i raznovrsnosti medija. Hrvatska u potpunosti dijeli ciljeve i prioritete EU na ovom području te doprinosi zaštiti i promicanju medijskog pluralizma.

Administrativna sposobnost

Ministarstvo kulture u okviru svoje nadležnosti prati provedbu medijskog zakonodavstva u administrativnom smislu, te ima isključivu ulogu pripreme zakonskih tekstova i davanja stručnih mišljenja o provedbi zakona. Ovim poslovima bavi se Odjel za upravne poslove javnog informiranja.

Regulatorno tijelo na području elektroničkih medija je Vijeće za elektroničke medije, s ovlastima provođenja postupka dodjele koncesija za obavljanje djelatnosti radija i televizije te vršenja nadzora nad provedbom odredbi o programskim načelima i obvezama. U cilju poticanja pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija na lokalnoj i regionalnoj razini,

Zakonom o elektroničkim medijima osnovan je Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Upravljačko tijelo Hrvatske radiotelevizije (HRT) je Programsko vijeće HRT-a, u čijoj je nadležnosti, između ostalog, i nadzor nad provedbom programskih načela i obveza. Zakonom o HRT-u propisano je da članovi Vijeća HRT-a trebaju biti i predstavnici civilnog društva.

Predstavnici Republike Hrvatske sudjeluju u statusu promatrača u radu Kontaktnog odbora EK za Direktivu o Televiziji bez granica.

III. USKLAĐIVANJE ZAKONODAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA S PRAVNOM STEČEVINOM EUROPSKE UNIJE

Zakonodavstvo Republike Hrvatske koje uređuje područja obuhvaćena poglavljem 10. "Informacijsko društvo i mediji" djelomično je usklađeno s pravnom stečevinom EU. U Hrvatskoj postoji odgovarajući institucionalni okvir za provedbu pravne stečevine u ovim područjima, ali je potrebna njegova odgovarajuća prilagodba jačanjem postojećih odnosno mogućim ustrojavanjem novih tijela.

U cilju postizanja pune i učinkovite primjene pravne stečevine u području elektroničkih komunikacija, informacijskog društva i medija, Hrvatska će nastaviti s daljnjim usklađivanjem zakonodavstva, kao i jačanjem administrativne sposobnosti. Aktivnosti i mjere koje Hrvatska u tom smislu planira poduzeti opisane su u nastavku stajališta.

III.a. Elektroničke komunikacije

Zakonodavni okvir

Hrvatska će dovršiti usklađivanje zakonodavstva iz područja telekomunikacija (elektroničkih komunikacija) s pravnom stečevinom EU u području elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga donošenjem novog Zakona o elektroničkim komunikacijama početkom 2008. godine. Konzultacije sa stručnjacima EK vezane uz izradu gornjeg zakona već su u tijeku.

Novim Zakonom o elektroničkim komunikacijama izvršit će se potpuno usklađivanje sa sljedećim propisima pravne stečevine EU:

- (1) Direktivom 2002/19/EZ o pristupu i međusobnom povezivanju elektroničkih komunikacijskih mreža i pripadajuće opreme (Direktiva o pristupu);
- (2) Direktivom 2002/20/EZ o ovlaštenjima za elektroničke komunikacijske mreže i usluge (Direktiva o ovlaštenjima);
- (3) Direktivom 2002/21/EZ o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge (Okvirna direktiva);
- (4) Direktivom 2002/22/EZ o osnovnim uslugama i korisničkim pravima u vezi s elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama (Direktiva o osnovnim uslugama);
- (5) Direktivom 2002/77/EZ o natjecanju na tržištima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga;
- (6) Odlukom 676/2002/EZ o regulatornom okviru politike radiofrekvencijskog spektra u Europskoj zajednici (Odluka o radiofrekvencijskom spektru).

Prijelaznim odredbama novoga Zakona bit će propisano da postojeće regulatorne obveze (remedies) za operatore sa znatnijom tržišnom snagom (SMP) ostaju na snazi do trenutka kad HAT ne procijeni da je uputno nametnuti regulatorne obveze propisane novim Zakonom.

Ovim Zakonom osigurat će se i potpuna funkcionalna neovisnost HAT-a, sukladno člancima 3. i 4. Okvirne direktive, na način da se one odredbe Zakona o općem upravnom postupku koje se odnose na poništavanje, ukidanje, izvanredno ukidanje i proglašavanje odluka ništavnim ne mogu odnositi na rješenja i odluke koje donosi HAT. Protiv odluka i rješenja HAT-a i dalje će biti osigurana pravna zaštita u obliku tužbe Upravnom sudu Republike Hrvatske.

Ugovor o koncesiji za obavljanje usluga u nepokretnoj mreži s društvom HT – Hrvatske telekomunikacije d.d. raskinut će se po donošenju novog Zakona.

Dodatno će se razmotriti pojednostavljenje odredbi o upravljanju radiofrekvencijskim spektrom i uvođenje fleksibilnijeg postupka u skladu s najboljom praksom država članica EU.

Administrativna sposobnost

Daljnje povećanje transparentnosti djelovanja HAT-a, kao i dostupnosti relevantnih informacija javnosti, bit će postignuto provođenjem javnih konzultacija sa svim sudionicima na tržištu, prije donošenja regulatornih odluka. U tu svrhu HAT će unaprijediti postojeću komunikaciju s javnošću, te s operatorima i davateljima usluga, putem održavanja redovitih sastanaka i putem internetskih stranica čiji će sadržaji biti redovito obnavljani i značajno prošireni. Tijekom 2007. godine predviđa se nadogradnja baze podataka kojom će HAT učiniti dostupnim prikupljene podatke o telekomunikacijskoj infrastrukturi. Financijskim planom HAT-a za 2007. godinu predviđena su sredstva za nabavu odgovarajuće programske podrške i računalne opreme, te prevođenje internetskih stranica HAT-a na engleski jezik.

Jačanje administrativnih sposobnosti HAT-a kroz CARDS 2004 projekt "Jačanje kapaciteta Hrvatske agencije za telekomunikacije" obuhvaća sljedeća područja:

- (1) financiranje razvoja odgovarajuće administrativne i organizacijske strukture HAT-a s pripadnim ovlastima te njihova koordinacija s ostalim tijelima unutar sektora;
- (2) razvoj ljudskih resursa: osposobljavanje kadrova unutar HAT-a i MMTPR-a, osobito u pogledu računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva;
- (3) informacijski sustavi i infrastruktura; revizija, nadogradnja i integracija informacijsko-tehnološkog sustava, osposobljavanje kadrova za rad s bazama podataka;
- (4) pomoć u izradi sekundarnih pravnih propisa u cilju usklađivanja novih zakonodavnih akata s *acquis-em* EU kao i u njihovoj provedbi.

Gore navedeni projekt, koji u nastavku trajanja uključuje mjere potpore vezane uz analizu i nadzor tržišta, regulaciju cijena, zaštitu tržišta, suradnju s EU, standardne ponude za međusobno povezivanje i pristup izdvojenoj lokalnoj petlji, završava u veljači 2008. godine.

U okviru komponente 1. IPA programa za 2007. godinu, predviđena je provedba projekta "Jačanje institucionalnih i administrativnih kapaciteta HAT-a". Namjena ovog projekta je donošenje prijedloga Pravilnika za određivanje operatora sa znatnijom tržišnom snagom, definiranje tržišta u skladu s novim regulatornim okvirom EU, strategija razvoja ljudskih potencijala: usavršavanje i daljnja izobrazba zaposlenika i zapošljavanje odgovarajućih stručnjaka, potpora uvođenju digitalne televizije uvođenjem određenih izmjena u propisima i

nadogradnja postojećeg sustava za nadzor radiofrekvencijskog spektra te postojeće kontrolne i mjerne opreme.

Poboljšavanje provedbenih sposobnosti HAT-a bit će olakšano i kroz aktivno sudjelovanje predstavnika HAT-a u radu stručnih tijela EU, posebice ERG-a.

III.b. Informacijsko društvo

Zakonodavni okvir

Elektronička trgovina

Hrvatska će donijeti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini u drugom kvartalu 2008. godine kako bi se isti u potpunosti uskladio s Direktivom 2000/31/EZ o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebice elektroničke trgovine, poglavito u dijelu koji se odnosi na odredbe članka 19. Direktive vezane uz uspostavu kontaktnih točaka.

Elektronički potpis

Zakon o elektroničkom potpisu uskladit će se u drugom kvartalu 2008. godine s odredbama Direktive 1999/93/EZ o okviru Zajednice za elektronički potpis, posebno u odredbama koje se odnose na usluge davatelja usluga certificiranja, licenciranje davatelja usluga certificiranja te odredbe koje se odnose na davatelje usluga certificiranja sa sjedištem u inozemstvu.

Uvjetovani pristup

U cilju bolje zaštite usluga s uvjetovanim pristupom, Hrvatska je u rujnu 2006. godine potpisala Europsku konvenciju o pravnoj zaštiti usluga koje se temelje na uvjetovanom pristupu i usluga koje pružaju uvjetovan pristup. Potvrđivanje Europske konvencije o pravnoj zaštiti usluga koje se temelje na uvjetovanom pristupu i usluga koje pružaju uvjetovan pristup predviđeno je u drugom kvartalu 2007. godine.

Vršna Internet domena .eu

Hrvatska, kao država kandidatkinja, nije mogla koristiti početno razdoblje ("sunrise period") za registraciju zaštićenih imena. Time će građani, tvrtke i tijela javne uprave u Hrvatskoj nakon pristupanja EU biti u nepovoljnom položaju u odnosu na građane, tvrtke i tijela javne uprave sadašnjih država članica. Stoga Hrvatska očekuje stručnu pomoć EK u provedbi arbitraže te sprječavanju zlouporabe već rezerviranih domena od nacionalnog interesa za Republiku Hrvatsku.

Zakon o informacijskoj sigurnosti

Konačni prijedlog Zakona o informacijskoj sigurnosti upućen je u parlamentarnu proceduru u siječnju 2007. godine.

Sudjelovanje u programima Zajednice

U tijeku su pregovori o sudjelovanju Hrvatske u CIP-ICT-u te se očekuje da će pripadni Memorandum o suglasnosti biti potpisan do kraja 2007. godine. Provedba CIP-ICT-a bit će u nadležnosti Središnjeg državnog ureda za e-Hrvatsku.

Hrvatska će sudjelovati u programima Sigurnije korištenje interneta i eContent plus i prije pristupanja EU. Koordinator nacionalne provedbe navedenih programa bit će Hrvatska akademska i istraživačka mreža (CARNet).

Administrativna sposobnost

Daljnje jačanje administrativnih sposobnosti predviđeno je kroz provedbu Phare 2006 projekta "Jačanje sposobnosti državne i javne uprave za pružanje usluga usmjerenih prema korisnicima", čiji je nositelj Središnji državni ured za e-Hrvatsku. Projekt čine četiri komponente: podrška u pripremi primarnog i sekundarnog zakonodavstva koje regulira horizontalnu integraciju administrativnih procedura u državnim i javnim tijelima, usklađenost i bolja semantička, procesna i tehnička povezanost poslovnih procesa u relevantnim tijelima i javnoj administraciji, jačanje institucionalnih kapaciteta pojedinih sudionika za pružanje javnih usluga te upoznavanje javnosti s uvođenjem novih oblika elektroničke javne nabave i s pružanjem javnih usluga.

III.c. Audiovizualna politika

Zakonodavni okvir

Zakon o elektroničkim medijima

U prvom kvartalu 2007. godine u zakonodavnu proceduru bit će upućen Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima kojim se Zakon o elektroničkim medijima dodatno usklađuje s odredbama Direktive o televiziji bez granica, Europskom konvencijom o prekograničnoj televiziji i Protokolom o izmjenama Europske konvencije o prekograničnoj televiziji, Preporukom Vijeća Europe (2000) 23 o neovisnosti i funkcijama regulatornih vlasti za područje emitiranja programa elektroničkih medija i Preporukom Vijeća Europe (84)3 o načelima televizijskog oglašavanja. Usklađenje zakonskih odredbi obuhvaća:

- (1) nadležnost Republike Hrvatske u pogledu djelovanja nakladnika televizijskog programa;
- (2) slobodu prijenosa i prijema programskih sadržaja iz drugih država;
- (3) zaštitu maloljetnika;
- (4) oglašavanje i teletrgovinu;
- (5) obvezni udio europskih audiovizualnih djela u programu nakladnika televizijskog programa;
- (6) preuređenje statusa Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnost medija, tako da on postane Fond Agencije za elektroničke medije.

Posebno, Nacrt prijedloga zakona predviđa administrativno jačanje Vijeća za elektroničke medije kojem će se pridodati Agencija za elektroničke medije, s time da će Vijeće imati status upravnog vijeća Agencije. Agencija će obavljati administrativne i stručne poslove za potrebe Vijeća, što napose uključuje stručnu službu za nadzor i redovito praćenje pridržavanja zakonskih odredbi. Predviđa se i proširenje regulatornih ovlasti Vijeća za elektroničke medije kao i poticanje samoregulacije u području medija. Za sve slučajeve u kojima Vijeće donosi odluke predviđa se pravna zaštita u obliku tužbe Upravnom sudu Republike Hrvatske. Konačna zakonska rješenja bit će utvrđena sukladno rezultatima javne rasprave.

Hrvatska radio-televizija (HRT)

Tijekom 2007. godine predviđene su aktivne konzultacije o postupku izbora članova Programskog vijeća HRT-a sa stručnjacima OSCE-a, Vijeća Europe i EK, u cilju izrade detaljne analize uloge civilnog društva u radu ovog tijela. Rezultati konzultacija bit će upućeni na javnu raspravu, temeljem koje će se procijeniti potreba uvođenja dodatnih provedbenih mjera kojima bi se ojačala uloga civilnog društva u ovom postupku.

Hrvatska će osigurati da financiranje HRT-a bude u skladu s pravilima tržišnog natjecanja EU.

Hrvatska novinska izvještajna agencija (Hina)

Zakon o Hrvatskoj novinskoj izvještajnoj agenciji osigurava sve potrebne preduvjete za profesionalnu i neovisnu djelatnost Hine. Financijska neovisnost Hine osigurana je člankom 6. predmetnog Zakona, dok je člankom 12. propisana demokratska i transparentna procedura imenovanja Upravnog vijeća Hine. Nadalje, sukladno članku 5. Zakona "Hina ne smije biti izložena bilo kakvim utjecajima koji bi mogli ugroziti točnost, objektivnost ili vjerodostojnost njezinih informacija".

Hrvatska već ulaže, te će nastaviti s ulaganjem dodatnih napora za jačanje neovisnog djelovanja Hine, posebice osiguravanjem uvjeta za dosljednu i djelotvornu provedbu Zakona o Hini.

Europska konvencija o zaštiti audiovizualnog nasljeđa

Potpisivanje i potvrđivanje Europske konvencije o zaštiti audiovizualnog nasljeđa predviđa se u drugom kvartalu 2007. godine.

Program zajednice Media 2007

Hrvatska planira sudjelovati u programu Media 2007 prije pristupanja EU.